

Nove najdbe laškega gada (*Vipera aspis*) v Sloveniji

Borut KUMAR

Gonjače 1c, SI-5211 Kojsko, Slovenija; e-mail: kumar.borut71@gmail.com

Izveček. V članku so opisane nove najdbe treh osebkov (truplo in dva odrasla osebka) laškega gada (*Vipera aspis*) iz zahodne Slovenije (Sabotin, Korada), zabeležene med popisovanjem plazilcev v letu 2008. Najdbe potrjujejo obstoj te vrste tudi na Sabotinu in Koradi ter pomembno prispevajo k poznavanju razširjenosti vrste v Sloveniji. Poleg laškega gada sem na območju Sabotina našel še tri vrste kač, prav toliko tudi na območju Korade. Vse najdbe so bile enkratne. Ugodni življenjski prostori dopuščajo možnost novih najdb v prihodnosti.

Ključne besede: plazilci, kače, gadi, Viperidae, laški gad, *Vipera aspis*, razširjenost, Slovenija

Abstract. NEW RECORDS OF THE ASP VIPER (*VIPERA ASPIS*) IN SLOVENIA – The article presents new records of three specimens (one carcass and 2 adult specimens) of the Asp Viper (*Vipera aspis*) recorded during three separate field days in 2008 in western Slovenia (Sabotin, Korada) while conducting a reptile census. The findings confirm presence of this species also on the slopes of Mt. Sabotin and Mt. Korada and contribute significantly to the knowledge of distribution of the Asp Viper in Slovenia. In addition to the Asp Viper in the area of Sabotin, I found three more snake species, just as many as in the area of Korada. All records were unique. Favourable living environments allow a possibility of new Asp Viper finds in the future.

Keywords: reptiles, snakes, vipers, Viperidae, Asp Viper, *Vipera aspis*, distribution, Slovenia

Laški gad živi v zahodni in srednji Evropi, najvzhodnejši del razširjenosti pa dosega v Sloveniji zahodno od Soče (Kreiner 2007, Tome 2002). Podatki o pojavljanju laškega gada v Sloveniji so zelo redki. S. Tome (2004) navaja, da v Sloveniji živi le na območju Breginjskega kota, v evropskih muzejih pa hranijo osebke, ujete v Sloveniji v začetku 20. stoletja, in sicer z označbami lokalitet Plužne pri Bovcu, Goriško in Gorica (Tome 1996). V zadnjih letih so laškega gada večkrat zasledili na južnem pobočju kobariškega Stola in v okolici Breginja (Tome 2004, Torkar 2004).

Dne 4.5.2008 ob 13:30 sem na novi asfaltirani cesti, ki pelje skozi listopadni gozd in grmišča iz Gonjač v Goriških Brdih na Sabotin (JZ pobočje), na nadmorski višini 400 m našel povožen odrasel osebek laškega gada (Sl. 1). Gre za prvo najdbo laškega gada v UTM-kvadratu UL99.

Slika 1. Truplo laškega gada (*Vipera aspis*), fotografirano 04.05.2008 na JZ pobočju Sabotina. Foto: Borut Kumar.

Figure 1. Asp Viper (*Vipera aspis*) carcass, photographed on 04.05.2009 on SW slopes of Sabotin, SW Slovenia. Photo: Borut Kumar.

Druga najdba odraslega osebk v istem UTM-kvadratu je bila zabeležena dne 2.8.2008 ob 7:40 na V pobočju Sabotina na kupu kamenja v svetlem listopadnem gozdu na nadmorski višini 230 m (Sl. 2). Gre za najnižjo zabeleženo nadmorsko višino, na kateri je bil najden laški gad v Sloveniji. Z razdalje slabega metra sem ga opazoval več kot uro.

Slika 2. Laški gad (*Vipera aspis*), fotografiran 02.08.2008 na V pobočjih Sabotina. Foto: Borut Kumar.

Figure 2. Asp Viper (*Vipera aspis*), photographed on 02.08.2008 on E slopes of Sabotin, SW Slovenia. Photo: Borut Kumar.

Tretji osebek odraslega laškega gada je bil najden dne 5.9.2008 ob 17:10 na JV pobočju Korade (812 m) na nadmorski višini 630 m ob osamelem grmu sredi pašnika. Ker je osebek hitro pobegnil, fotodokumentacija živali ni bila mogoča. Na tem delu Korade je veliko ekstenzivnih travnikov, ki so osonečeni ves dan. Pričujoča najdba je prvi podatek o pojavljanju laškega gada v UTM-kvadratu UM80.

Kljub večkratnim ponovnim pregledom okolice med popisno sezono 2008 omenjenih osebkov nisem več našel. Ob tej priložnosti podajam tudi ugotovitev, ki temelji na pogovorih z lokalnim prebivalstvom Goriške, da domačini laškega gada ne poznajo, na italijanski strani Brd-Collio pa ga, a slabo.

Med popisom plazilcev na območju Sabotina in Korade v letu 2008 sem poleg laškega gada zabeležil še druge vrste kač: v UTM-kvadratu UL99 modrasa (*Vipera ammodytes*), črnico (*Hierophis viridiflavus*) in navadnega goža (*Zamenis longissimus*), v UTM-kvadratu UM80 pa črnico, navadnega goža in kobranko (*Natrix tessellata*).

Zgoraj opisane najdbe so pomemben prispevek k poznavanju razširjenosti laškega gada v Sloveniji. Pri nas je laški gad uvrščen v Pravidniku o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (2002), in sicer v kategorijo prizadete vrste (E). Na območju Sabotina je veliko ugodnih življenjskih prostorov za laškega gada, zato so v prihodnosti verjetne nove najdbe. Menim, da v tem trenutku resnejših dejavnikov ogrožanja ni, saj je med drugim območje Sabotina vključeno v območje Natura 2000 (SI5000021 – Trnovski gozd-južni rob in Nanos) ter v Sabotin-Park miru. Območje Korade ni pod nikakršno zaščito, zato je toliko bolj izpostavljeno morebitnemu uničevanju s strani človeka. Tome (2004) sicer navaja, da je laški gad med vsemi gadi najbolje prilagojen na vplive človekove dejavnosti na okolje in je zato zaradi izginjanja primernih bivališč ogrožen le na nekaterih območjih, vendar pa menim, da moramo po načelu previdnosti nujno preprečiti uničevanje potencialnih življenjskih prostorov laškega gada v Sloveniji.

Za boljše poznavanje razširjenosti laškega gada v Sloveniji bi bile potrebne nadaljnje raziskave.

Summary

During the reptile census in 2008, I recorded three Asp Viper (*Vipera aspis*) specimens (two adult and one cadaver) in western Slovenia (Mt. Korada and Mt. Sabotin). It is known that this species reaches its easternmost range to the west of the river Soča (western Slovenia). According to the previously known data, the Asp Viper has been found recently only on the slopes of Mt. Kobariški Stol and in the surroundings of Breginj.

The first find of Asp Viper was on the western slopes of Mt. Sabotin on 4 May 2008 (one carcass). This is the first record of this species in UTM square UL99.

The second find was on 2 Aug (one adult) in the same square, recorded on the eastern slopes of Mt. Sabotin at an altitude of 230 m. This is the lowest altitudinal record of the Asp Viper in Slovenia.

The third find was on 5 Sep (one adult) on the southeast slopes of Mt. Korada and is the first record of this species in UTM square UM80.

All records were unique. During the 2008 census, I visited the mentioned sites several times, but found no more Asp Vipers. The above findings are a significant contribution to the knowledge of the species distribution in Slovenia.

In addition to Asp Viper, I found three more snake species in the area of Mt. Sabotin: Green Whip Snake (*Hierophis viridiflavus*), Aesculapian Snake (*Zamenis longissimus*) and Horned Viper (*Vipera ammodytes*). In the area of Mt. Korada (UTM UM80), I again managed to find three snake species: Green Whip Snake, Aesculapian Snake and Dice Snake (*Natrix tessellata*).

Due to the favourable living environments in the area, new finds are possible in the future.

Literatura

- Kreiner G. (2007): The Snakes of Europe. All Species from West of the Caucasus Mountains. Edition Chimaira, Frankfurt am Main, 317 pp.
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Ur.l. RS, št. 82/2002).
- Tome S. (1996): Pregled razširjenosti plazilcev v Sloveniji. *Annales* 9/96: 217-228.
- Tome S. (2002): Kače - zakaj se jih bojimo?!? Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana, 72 pp.
- Tome S. (2004): Laški gad. *Temporaria* 10. *Societas herpetologica slovenica*-društvo za preučevanje dvoživk in plazilcev, Ljubljana, pp. 3-14.
- Torkar G. (2004): Najdba laškega gada *Vipera aspis* v Breginjskem kotu poleti 2001. *Natura sloveniae* 5(2): 65-67.
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS 46/2004).